

Vakadviezen van vakdocenten: cijfers of meer?

Kwalitatief onderzoek naar de factoren die een rol spelen bij vakadviezen van vakdocenten aan havo-leerlingen in klas 3

Student: Daniëlle Bos (S5418356)

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Masterthese Orthopedagogiek

Begeleider: I. J. M. Wichgers

Tweede beoordelaar: T. Kretschmer

Datum: 7 juli 2023

Aantal woorden: 8509

Samenvatting

In Nederland moeten havo-leerlingen in de derde klas een profielkeuze maken. Het maken van de juiste profielkeuze is erg belangrijk en heeft invloed op hun motivatie, schoolsucces en verdere loopbaan. Externe opvattingen zijn van invloed op die profielkeuze. Eén van die externe opvattingen is het vakadvies dat gegeven wordt door vakdocenten. Het lijkt erop dat vakdocenten in hun vakadvies rekening houden met het plezier, de toekomstige loopbaan en de cijfers van leerlingen. Daarnaast speelt gender mogelijk een indirecte invloed. Tegelijkertijd heerst er veel onduidelijkheid over welke factoren een rol spelen bij de vakadviezen van Nederlandse vakdocenten op de havo. Om daar inzicht in te krijgen, zijn er semi-gestructureerde interviews afgenomen bij negen vakdocenten. Tijdens dit onderzoek was het doel om erachter te komen welke factoren een rol spelen bij de vakadviezen van Nederlandse vakdocenten op de havo. Uit het onderzoek komt naar voren dat elf factoren in bepaalde mate een rol spelen bij het geven van vakadviezen: inzicht van leerlingen, werkhouding van leerlingen, cijfers van leerlingen, cijfers van andere vakken, cijfers uit voorgaande jaren, leerlingen die zijn blijven zitten of zijn opgestroomd, interesses van leerlingen, loopbaan van leerlingen, het gevoel van de vakdocent, persoonlijke omstandigheden van leerlingen en geslacht van leerlingen. Vooral de factoren cijfers en werkhouding van leerlingen lijken een belangrijke rol te spelen. Daarnaast blijkt dat er nog veel onduidelijk is over waarop de vakadviezen gebaseerd moeten worden en lijkt het belangrijk om duidelijkere richtlijnen te bieden.

Abstract

In the Netherlands, students in the third grade of the senior general secondary education have to make a study profile choice. Making the right profile choice is very important and influences their motivation, academic success and future career. External opinions influence the profile choice. One of these external opinions is the subject recommendation given by subject teachers. Subject teachers seem to take the enjoyment, future career and grades of students into account in their subject recommendation. Additionally, gender may play an indirect influence. There is a lot of uncertainty about the factors that play a role in the subject recommendation of Dutch subject teachers at senior general secondary education. In order to gain insight into this, semi-structured interviews were conducted with nine subject teachers. The aim of this research was to determine which factors play a role in the subject recommendations given by Dutch subject teachers at senior general secondary education. The research reveals that eleven factors to some extent play a role in giving subject recommendation: students' understanding, students' learning attitude, students' grades, grades in other subjects, grades from previous years, students who repeated a year or have moved u, students' interests, students' career aspirations, the feeling of the subject teacher, students' personal circumstances and students' gender. Particularly, the factors of students' grades and learning attitude seem to play a important role. Additionally, it is evident that there is still a lot of uncertainty about the basis for subject advice, and it seems important to provide clearer guidelines.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Abstract.....	3
Inleiding.....	5
Methode.....	10
Resultaten.....	13
Discussie.....	23
Referenties.....	29
Bijlage A - Toestemmingsformulier.....	35
Bijlage B - Interviewleidraad.....	36
Bijlage C - Codeboom.....	38

Inleiding

In Nederland moeten leerlingen die een havo-opleiding volgen sinds 1997 in de derde klas een profielkeuze maken. Dit wordt ook wel de (Vernieuwde) Tweede Fase genoemd (Rekers-Mombarg, 2015). Hierbij kunnen ze kiezen uit vier verschillende profielen: natuur en techniek (N&T), natuur en gezondheid (N&G), economie en maatschappij (E&M), en cultuur en maatschappij (C&M) (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, z.d.). Elk profiel heeft twee of drie verplichte vakken die de leerling moet volgen. Daarnaast moeten havo-leerlingen één of twee (enkel bij C&M) profielkeuzevakken kiezen (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, z.d.) (zie Tabel 1). Deze profielkeuzes moeten leerlingen voorbereiden op een opleiding in het hbo en de doorstroming daarnaar makkelijker maken (Sariwating, 2022).

Tabel 1

(Verplichte) profielkeuzevakken op de havo

Verplichte vakken havo	Verplichte vakken per profiel	Keuzevakken per profiel
Nederlandse taal en literatuur	<u>Natuur en techniek</u>	<u>Natuur en techniek</u> (minimaal 1)
Engelse taal en literatuur	- Wiskunde B	- Informatica
Maatschappijleer	- Natuurkunde	- Biologie
Culturele en kunstzinnige vorming (CKV)	- Scheikunde	- NL&T
Lichamelijke opvoeding		- Wiskunde D
		- O&O
	<u>Natuur en gezondheid</u>	<u>Natuur en gezondheid</u> (minimaal 1)
	- Wiskunde A of B	
	- Biologie	- Natuurkunde
	- Scheikunde	- NL&T
		- Aardrijkskunde
		- O&O
	<u>Economie en maatschappij</u>	<u>Economie en maatschappij</u>
	- Wiskunde A of B	(minimaal 1)
	- Economie	- Moderne vreemde taal
	- Geschiedenis	- Aardrijkskunde
		- Maatschappijwetenschappen
		- Management en Organisatie

<u>Cultuur en maatschappij</u>	<u>Cultuur en maatschappij</u>
<ul style="list-style-type: none"> - Geschiedenis - Moderne vreemde taal 	<ul style="list-style-type: none"> (minimaal 1 maatschappijvak (m) en 1 cultuurvak (c)) - Aardrijkskunde (m) - Maatschappijwetenschappen (m) - Economie (m) - Moderne vreemde taal (c) - Kunstvak (c) - Filosofie (c)

Overgenomen uit *Profielen* door W. Rosier, 2023, (<https://www.slo.nl/sectoren/havo-vwo/profielen/>). Copyright 2023, SLO.

Profielkeuze van leerlingen

Waar leerlingen die profielkeuze op baseren hangt van verschillende factoren af. Leerlingen geven zelf aan dat ze kiezen voor vakken die ze leuk of interessant vinden en voor vakken die bruikbaar zijn voor hun toekomstige loopbaan (Van Kammen, 2011; Rekers-Mombarg et al., 2010; Vidal Rodeiro, 2007). Daarnaast vinden leerlingen hun eigen bekwaamheid in een bepaald vak van belang (Chinyamurindi, 2021; Van Kammen, 2011; Vidal Rodeiro, 2007) en kiezen ze soms voor een profielkeuze die veel mogelijkheden voor het vervolg openlaat (Van Kammen, 2011). Met betrekking tot bekwaamheid beschrijven Uerz en collega's (2004) dat leerlingen meer exacte vakken kiezen als er een groter verschil is tussen de wiskunde- en taalprestaties. Daarnaast blijkt dat hoe hoger de prestaties voor wiskunde zijn, hoe meer een exacte profielkeuze wordt gekozen (Van Langen, 2006). Verder lijkt ook van sekse af te hangen voor welk vakkenpakket gekozen wordt, zo kiezen jongens op de havo eerder voor de profielen N&T en E&M dan meisjes. Uit recente cijfers blijkt dat in Nederland 14,5% van de jongens en 4,6% van de meisjes kozen voor N&T, en 54,3% van de jongens en 38% van de meisjes voor E&M kozen (CBS, 2023). Daarnaast lijken meisjes sterker beïnvloed te worden door hun bekwaamheid, zelfredzaamheid en de invloed van externe opvattingen dan jongens (Chinyamurindi, 2021). Externe opvattingen, van bijvoorbeeld leraren, maar ook ouders en leeftijdsgenoten, kunnen van invloed zijn op de keuze voor bepaalde vakken (Chinyamurindi, 2021; Hanımoğlu, 2018; Jin et al., 2011; Vidal Rodeiro, 2007). Zo kan het nut dat leerlingen aan een vak hechten beïnvloed worden door de informatie die ze krijgen van leraren, ouders of media (Vidal Rodeiro, 2007), maar dit lijkt minder effect te hebben op hun

profielkeuze dan hun bekwaamheid in de vakken (Chinyamurindi, 2021) en hun eigen interesses (Vidal Rodeiro, 2007).

Social Environmental Career Theory

De Social Environmental Career Theory (SECT) kijkt eveneens naar factoren die van invloed kunnen zijn op de loopbaankeuze van leerlingen. Deze theorie kijkt daarbij specifiek naar het verband tussen de loopbaankeuze van leerlingen en hun sociale omgeving (Siddiky & Akter, 2021). Siddiky en Akter (2021) beschrijven de sociale omgeving als een geheel van fysieke en sociale omgevingen waarin mensen gesocialiseerd worden, leven, groeien en hun persoonlijkheid ontwikkelen. Naast dat loopbaankeuzes van leerlingen beïnvloed worden door hun persoonlijke interesses, spelen daarnaast economische en beroepsmatige factoren, sociale en culturele factoren, en opleidings- en trainingsfactoren een rol. Bij de sociale en culturele factoren valt te denken aan de invloed van ouders en leraren, de waardigheid van het werk en de baan Garantie (Siddiky & Akter, 2021). Daarnaast gaan de economische en beroepsmatige factoren over zaken als salaris en promotie welke mogelijk ook van invloed kunnen zijn op de interesses van leerlingen. De onderwijs- en trainingsfactoren gaan over opleidingsniveau, prestaties en loopbaanbegeleiding, waarmee leerlingen zichzelf als geschikt of ongeschikt voor een vak en/of opleiding kunnen beoordelen (Siddiky & Akter, 2021). De SECT beschrijft dat persoonlijke interesses en loopbaankeuzes zowel positief als negatief beïnvloed kunnen worden door de sociale, culturele en economische factoren in hun sociale omgeving. Ook het maken van de profielkeuze valt onder één van de loopbaankeuzes van studenten.

Begeleiding bij profielkeuze

Een juiste profielkeuze maken is voor leerlingen erg belangrijk, omdat dit invloed kan hebben op hun motivatie, schoolsucces en verdere loopbaan (Vulperhorst et al., 2019; Van Kammen, 2011). Zo hebben leerlingen met een profiel N&T bijvoorbeeld meer keuze uit vervolgoopleidingen dan leerlingen met een profiel C&M (CFI, 2007 uit De Boer, 2009). Tegelijkertijd is het maken van de juiste profielkeuze voor veel leerlingen een ingewikkelde kwestie in een kritieke tijd van vroege adolescentie waarbij ze bezig zijn met toekomstgerichte doelen (Murcia et al., 2020; Hanimoğlu, 2018). Daarom is het belangrijk om loopbaanondersteuning te bieden waarin decanen, mentoren en docenten samenwerken (Van Langen & Vierke, 2009). Veelal wordt dit gedaan aan de hand van een langer lopend traject waarin verschillende onderdelen aan bod komen: beroepentest, gesprek met mentor en/of decan en profielkeuze-voorlichting en/of -avond (Wichgers et al., 2022). Hierin spelen

meestal decanen, mentoren, vakdocenten en (studie)loopbaanbegeleiders een belangrijke rol (Wichgers et al., 2022; Siddiky & Akter, 2021).

Die loopbaanondersteuning is van belang om spijt voor een profielkeuze te voorkomen. Uit onderzoek blijkt dat 13% tot 27% van de leerlingen achteraf spijt heeft van hun profielkeuze (Groenewegen et al., 2011 in Diederer et al., 2012; Rekers-Mombarg et al., 2010; Korpershoek et al., 2006).

Vakadviezen van vakdocenten

De vakadviezen van vakdocenten kunnen eveneens van groot belang zijn voor de profielkeuze van leerlingen. In Nederland worden vakadviezen vaak in drie vormen gegeven: ‘Niet doorgaan’, ‘Twijfel’ en ‘Wel doorgaan’ (De Kleijn & Van Tartwijk, 2018). Uit onderzoek blijkt enerzijds dat externe opvattingen, waaronder die van vakdocenten, van belang kunnen zijn voor de keuze van leerlingen (Cuff, 2017; Van Langen & Vierke, 2009; Vidal Rodeiro, 2007). Anderzijds komt uit onderzoek dat het advies van leraren geen grote rol speelt bij de keuze van leerlingen (Van Kammen, 2011; Groenewegen et al., 2011 in Diederer et al., 2012). Vakadviezen lijken wel een belangrijke rol te spelen bij de advisering van mentoren en decanen om een vak wel of niet te volgen (Wichgers et al., 2023).

Engelse leerkrachten lijken in hun advies aan leerlingen om een vak wel of niet te volgen zich te richten op de volgende drie punten: plezier, bruikbaarheid en moeilijkheidsgraad van het vak (Cuff, 2017). Plezier is volgens veel leerkrachten belangrijk, omdat leerlingen beter presteren bij vakken die ze leuk vinden. Bij de bruikbaarheid wordt gekeken naar in hoeverre het vak aansluiting heeft bij de verdere loopbaan van de student. Tot slot wordt bij de moeilijkheidsgraad gekeken naar wat individuele studenten als makkelijk of moeilijk ervaren, afhankelijk van hun individuele kwaliteiten (Cuff, 2017). Daarnaast ervaren decanen en mentoren bij profielkeuze-adviezen de interesses van leerlingen als doorslaggevend en hechten ze minder belang aan de cijfers en toekomstige loopbaan van leerlingen (Wichgers et al., 2022). Uit een klein onderzoek van Vlaar (2015) blijkt echter dat leraren binnen het Amstelveen College de vakadviezen wel richten op cijfers, en daarnaast rekening houden met de inzet van de leerling tijdens de les en de motivatie van de leerling.

Mogelijk worden vakadviezen van docenten ook beïnvloed door het gender van studenten. Uit onderzoek van Nürnberger (2016) lijkt het geslacht van leerlingen van invloed te zijn op loopbaanbevelingen bij leraren in opleiding. In dat onderzoek werden meisjes eerder richting een taalgerichte middelbare school geadviseerd en jongens richting een wiskunde/wetenschapgerichte school. Oftewel: jongens worden eerder richting bèta profielen

geadviseerd en meisjes meer richting alfa profielen. Ook in Nederland lijkt er een scheidingslijn te zijn tussen de alfa en bèta vakken en de verdeling daarvan onder jongens en meisjes. Uit cijfers van het CBS (2023) blijkt eveneens dat meer jongens dan meisjes het bèta profiel N&T volgen, namelijk zo'n 75% van de leerlingen is jongen. Dit is tegenstrijdig met onderzoek van Schleicher (2018) waaruit naar voren komt dat Nederlandse meisjes op dat moment beter presteerden in natuurwetenschappelijke vaardigheden dan jongens, waardoor minder grote verschillen in profielkeuze verwacht zouden worden.

Onderzoek van Vlaar (2015) geeft aan dat er geen duidelijke richtlijnen zijn waaraan de vakadviezen moeten voldoen. Daarnaast is ook niet duidelijk waar de vakadviezen op gebaseerd moeten zijn. Daardoor is het onduidelijk hoe de vakadviezen tot stand komen. Dit is bijzonder, omdat uit meerdere onderzoeken naar voren komt dat externe factoren, zoals vakadviezen van vakdocenten, van belang kunnen zijn in het keuzeprocess van de leerlingen (Cuff, 2017; Vidal Rodeiro, 2007). Tegelijkertijd kan het ook voorkomen dat vakdocenten geen vakadviezen willen geven doordat zij het adviseren niet als hun rol ervaren (Wichgers et al., 2022) of doordat vakdocenten rekening houden met het 'niet-directieve' model (Hearne & Neary, 2020) waarbij docenten geen tot weinig invloed willen uitoefenen op het keuzeprocess.

Al met al blijkt uit de literatuur dat de adviezen gericht op keuzes voor vakken enerzijds op verschillende factoren gericht kunnen worden. Vooral interesses en plezier van leerlingen (Wichgers et al., 2022; Cuff, 2017) lijken voorop te staan in een dergelijke beslissing en kunnen beïnvloed worden door sociale en culturele factoren, oftewel de invloed van leraren (Siddiky & Akter, 2021). Daarnaast lijken ook bruikbaarheid voor hun toekomstige loopbaan (Wichgers et al., 2022; Cuff, 2017), en moeilijkheid van een vak en de daarbij horende cijfers (Wichgers et al., 2022; Cuff, 2017) een rol te spelen bij de totstandkoming van adviezen. Tot slot is het mogelijk dat gender een directe of indirecte invloed heeft op de adviezen van docenten (Nürnberg, 2016). Anderzijds blijkt dat er nog veel onduidelijk is over waar de vakadviezen in Nederland op gebaseerd worden. Het is daarom belangrijk om erachter te komen welke factoren een rol spelen in de vakadviezen die havo-docenten geven aan leerlingen in 3 havo. Daarmee wordt voor de wetenschap een vrij onbekend onderwerp verder uitgediept en beschreven en kunnen aanbevelingen voor de wetenschap en praktijk beschreven worden. Hieruit volgt de volgende onderzoeksvraag:

Welke factoren spelen een rol in de totstandkoming van vakadviezen van havo-docenten bij de profielkeuze van leerlingen in 3 havo?

Methode

Onderzoeksontwerp

Aan de hand van de onderzoeksvraag ‘Welke factoren spelen een rol in de vakadviezen van havo-docenten bij de profielkeuze van leerlingen in 3 havo?’ werd er een kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Bij kwalitatief onderzoek gaat het om het opdoen van nieuwe inzichten en het doel is om nieuwe ideeën te ontwikkelen (Baarda, 2014). Daarbij was het in het huidige onderzoek het doel om te onderzoeken op welke factoren havo-docenten letten bij het geven van vakadviezen aan leerlingen in havo 3. Het was van belang dat de vakdocenten hun ervaringen en opvattingen zo open en transparant mogelijk konden delen, waarvoor kwalitatief onderzoek het meest geschikt was. Dit werd gedaan aan de hand van semi-gestructureerde interviews die werden afgenomen bij vakdocenten die lesgeven aan havo 3.

Participanten

In het huidige onderzoek werden negen vakdocenten die lesgeven aan havo 3 geïnterviewd die werkzaam waren binnen twee verschillende middelbare scholen in Drenthe. Acht van de negen vakdocenten gaven les in de bèta-richting. Zo gaven vier vakdocenten les in biologie, twee vakdocenten in scheikunde, één vakdocent in biologie en scheikunde, één vakdocent in natuurkunde en één vakdocent in Frans. In het onderzoek worden alle vakdocenten beschreven als V1 (vakdocent 1), V2 etc. Een overzicht van de vakdocenten staat hieronder in de tabel (zie Tabel 2).

Tabel 2

Overzicht vakdocenten

School 1	Vakdocent 1 – Scheikunde (V1)
	Vakdocent 2 – Scheikunde (V2)
	Vakdocent 3 – Biologie (V3)
	Vakdocent 4 – Scheikunde & Biologie (V4)
	Vakdocent 5 – Biologie (V5)
School 2	Vakdocent 6 – Natuurkunde (V6)
	Vakdocent 7 – Biologie (V7)
	Vakdocent 8 – Frans (V8)
	Vakdocent 9 – Biologie (V9)

Onderzoeksprocedure

Nadat het onderzoeksvoorstel werd goedgekeurd, werd er een registratie bij de Ethische Commissie aangevraagd. Daarna werd gestart met het werven van vakdocenten via een gemakssteekproef (Baarda, 2014), waarbij er gebruik werd gemaakt van bestaande contacten van de onderzoeker. Om de vakdocenten inzicht te geven in de werkwijze van het onderzoek en hun rechten die daaraan verbonden waren, werd er gebruikgemaakt van een toestemmingsformulier (zie Bijlage A). In dit toestemmingsformulier gaven de vakdocenten toestemming voor deelname aan het onderzoek, audio-opname en het gebruik van de gegevens die uit de interviews naar voren waren gekomen. Alle gegevens van de vakdocenten werden geanonimiseerd. De interviews zijn afgenomen in mei 2023 op de twee scholen waar de vakdocenten lesgeven. De duur van de interviews varieerden van 30 tot 60 minuten.

Onderzoeksinstrument en variabelen

Er werd in het huidige onderzoek gebruikgemaakt van semi-gestructureerde interviews. Hiervoor werd gekozen omdat er vanuit de literatuur weinig bekend was over vakadviezen van havo-vakdocenten en op deze manier tot nieuwe inzichten gekomen kon worden (Hijmans & Kuyper, 2007). Om structuur te creëren binnen de interviews werd een interviewleidraad opgesteld (zie Bijlage B). Bij aanvang van het interview werd gestart met een aantal algemene vragen waarin gevraagd werd op welke manier binnen de school vakadviezen werden gegeven en in hoeverre hierover een schoolbeleid en/of visie was. Daarna volgde de algemene vraag: “Hoe geef jij de vakadviezen aan leerlingen uit havo 3 vorm?”. Daarnaast zijn een aantal interviewvragen uit de interviewleidraad opgesteld aan de hand van topics die uit de literatuur naar voren kwamen: interesses van leerlingen (Wichgers et al., 2022; Cuff, 2017), de loopbaan van leerlingen (Wichgers et al., 2022; Cuff, 2017), moeilijkheid van een vak en cijfers (Wichgers et al., 2022; Cuff, 2017) en gender (Nürnberg, 2016). Verder zijn er topics naar eigen ideeën van de onderzoeker toegevoegd, zoals: werkhouding van leerlingen, ouders van leerlingen en persoonlijke omstandigheden van leerlingen. Tot slot werden er nieuwe topics toegevoegd in de loop van het onderzoek, doordat vakdocenten met nieuwe informatie kwamen, zoals: inzicht van leerlingen, cijfers van andere vakken, cijfers van voorgaande jaren, zittenblijvers/opstromers en het gevoel van de vakdocent. Door die drie verschillende bronnen te combineren werd er data-triangulatie gecreëerd om de geloofwaardigheid, oftewel credibility, te verbeteren (Lincoln & Guba, 1985). De interviews werden afgesloten met een vraag waarin de vakdocenten de voor hen

belangrijkste factoren in een rangorde konden plaatsen. Deze vraag werd gesteld om inzicht te krijgen in de visie van de vakdocenten; wat zijn voor hen de belangrijkste factoren bij het opstellen van de vakadviezen?

Analysemethode

Nadat de semi-gestructureerde interviews waren afgenomen, werden de interviews getranscribeerd. Er werd gebruikgemaakt van de thematische analyse van Braun en Clarke (2006) om herhaalde betekenispatronen te herkennen. Hiervoor werd het programma ATLAS.ti gebruikt. Bij deze thematische analyse werd er inductief en deductief gewerkt. Inductief werken betekende hierbij dat de topics uit de inleiding gekoppeld werden aan de gegevens die uit de interviews naar voren kwamen (Braun & Clarke, 2006). Vanuit de interviews ontstonden echter ook nieuwe topics doordat vakdocenten met nieuwe factoren kwamen, waardoor er ook deductief gewerkt werd (Braun & Clarke, 2006). Hierdoor was er sprake van een iteratief proces waarbij gegevens continu kritisch bekeken werden en waar nodig werden bijgesteld om de meest belangrijke informatie te verkrijgen en uit te diepen (Aspers & Corte, 2019).

Bij de thematische analyse van Braun en Clarke (2006) werd gestart met de fase waarin de onderzoeker bekend raakte met de gegevens. De interviews werden herhaaldelijk gelezen en vervolgens getranscribeerd waarbij actief gezocht werd naar betekenissen en/of patronen en de meest interessante gegevens verzameld werden (Braun & Clarke, 2006). Vervolgens werd er gestart met het vormen van initiële codes waarbij een code werd gelinkt aan interessante stukken informatie uit de interviews, zoals bijvoorbeeld 'motivatie' en 'inzet'. Deze initiële codes werden in de volgende stap gebruikt om mogelijke thema's te vormen. Hierbij werden verschillende codes aan één bepaald thema gelinkt om de informatie meer overzichtelijk te maken (Braun & Clarke, 2006), zoals bijvoorbeeld de thema's 'werkhouding' en 'cijfers'. In de volgende stap werd gekeken in hoeverre verschillende thema's aan elkaar gekoppeld konden worden, maar ook hoe bepaalde thema's opgesplitst dienden te worden, zoals bijvoorbeeld het thema 'cijfers' dat werd opgesplitst in de subthema's 'cijfers van andere vakken' en 'cijfers uit voorgaande jaren'. Bij de vijfde stap werd de essentie van de thema's bepaald, door te kijken hoe vaak een thema door verschillende vakdocenten benoemd werd, en werden verschillende thema's van verschillende interviews met elkaar vergeleken om zo de resultaten te kunnen beschrijven. Uiteindelijk werd de onderzoeksvraag in de laatste fase beantwoord door gebruik te maken van de verschillende thema's en door die met elkaar te vergelijken (Braun & Clarke, 2006). Voor een overzicht van de verschillende codes en thema's zie Bijlage C.

Resultaten

De resultaten zijn gebaseerd op negen interviews met havo-vakdocenten op twee verschillende middelbare scholen. Het hoofdstuk begint met een algemene beschrijving over hoe de vakadviezen op de twee verschillende scholen worden in gericht en in hoeverre hier schoolbeleid over is. Daarna volgt een staafdiagram (zie Figuur 2) waarin de adviezen van ‘meest genoemd’ naar ‘minst genoemd’ worden gerangschikt. De twaalf verschillende factoren worden vervolgens in dezelfde volgorde als het staafdiagram nader beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een rangorde van de factoren door de verschillende vakdocenten.

Inrichting vakadviezen

De inrichting van de vakadviezen wordt besproken, omdat per school kan verschillen op wat voor manier zij de vakadviezen geven. Dit kan van belang zijn voor de resultaten. School 1 maakt in hun vakadviezen gebruik van de termen ‘Positief’, ‘Negatief’ en ‘Twijfel’. Er volgt één algemeen vakadvies per vak, maar daarnaast zijn er vier subkopjes die ingevuld kunnen worden: studiehouding, tempo, capaciteit en reflectief vermogen. Deze subkopjes worden voornamelijk ingevuld wanneer een vakdocent een negatief of twijfeladvies geeft en hiermee nadere toelichting kan geven. De leerlingen en hun ouders kunnen enkel de algemene vakadviezen zien, de leraren kunnen onderling alle vakadviezen van elkaar zien. Veelal worden de subkopjes enkel ingevuld wanneer er twijfel bestaat over het vakadvies. Er is geen visie bekend over op welke richtlijnen die vier subkopjes gebaseerd zijn. Binnen de scheikunde-sectie hebben de vakdocenten onderling overleg over welke invulling ze aan de subkopjes geven, binnen de Biologie-sectie is dit niet het geval.

School 2 maakt in hun vakadviezen gebruik van de termen ‘Geschikt’, ‘Ongeschikt’ en ‘Twijfel’. Er volgt één algemeen vakadvies per vak, maar daarnaast maken ze gebruik van leerlingbespreking.nl om leerlingen van feedback te voorzien op hun vakadviezen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een stoplicht (zie Figuur 1).

Figuur 1

Stoplicht leerlingbespreking.nl

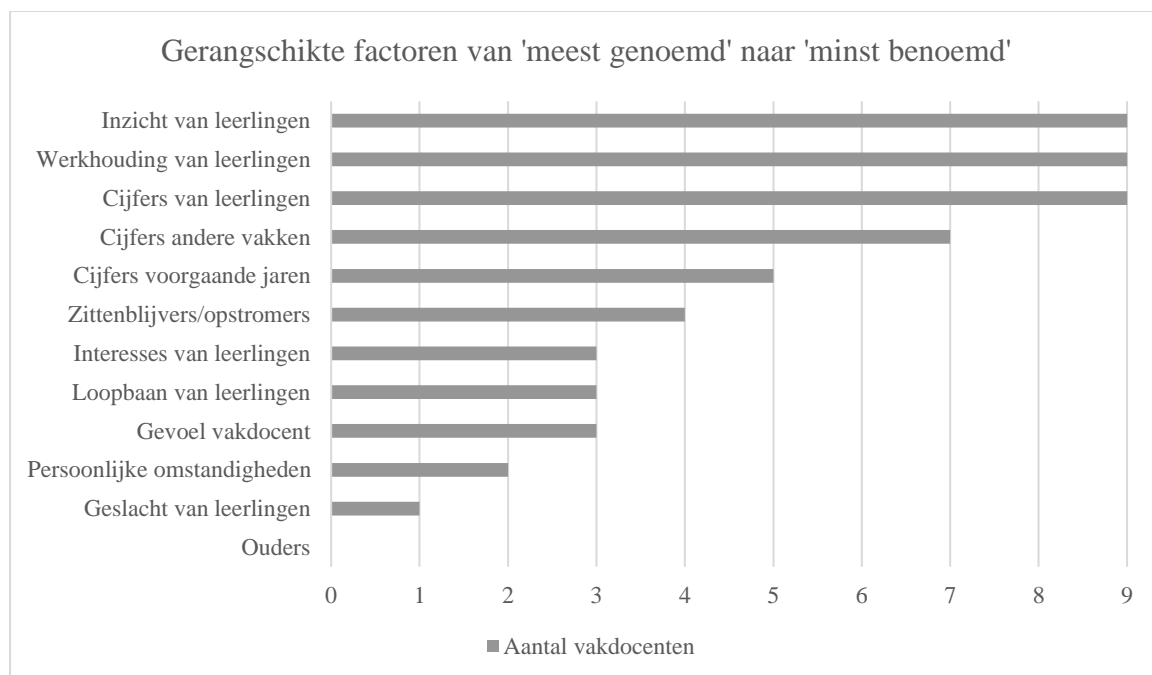
			
Excellent	Ga zo door	Let op	Pas op

Opmerking. Overgenomen uit *Ouderbrief Leerlingbespreking.nl* door A. Brunings, 2021 (<https://vitusmavo.nl/wp-content/uploads/2021/10/Ouderbrief-leerlingbespreking.pdf>). Copyright 2021, A. Brunings.

Alle vakdocenten van school 2 hebben een voorlichting gehad over het werken met leerlingbespreking.nl, maar er is geen visie bekend over welke factoren meegenomen moeten worden in de vakadviezen. Er vinden geen vergaderingen of overleggen plaats om onderling af te stemmen welke factoren meegenomen dienen te worden. In principe zijn alle leraren verplicht om zowel de vakadviezen als leerlingbespreking.nl voor elke leerling in te vullen. Andere collega's, maar ook ouders en leerlingen kunnen de gegevens van de vakadviezen en van leerlingbespreking.nl inzien.

Figuur 2

Gerangschikte Factoren van 'Meest benoemd' naar 'Minst benoemd'

Inzicht van leerlingen

Alle vakdocenten geven aan het inzicht van leerlingen mee te nemen in hun vakadviezen. V3: “Ik zie heel graag dat leerlingen die een positief advies van mij krijgen, ehm.. scoren op inzichtsvragen of net beter kunnen onder woorden kunnen brengen hoe dat dan misschien op molecuulniveau of celniveau in elkaar zit”.

V8: Nou als als inzichtelijk gebleken is, en dat haal je dan toch vooral ook uit toetsen natuurlijk, van dat eh.. nou dat de grammaticale kennis of de toepassing van de grammatica of de leesvaardigheid eh.. ja, te matig is om voldoende te kunnen scoren, dan geef je daar op basis daarvan een vakadvies eh.. nahja twijfel of ongeschikt.

Zeven van de vakdocenten vertellen dat hoe leerlingen scoren op de inzichtvragen op toetsen hierbij van belang is. V1: “Goede cijfers, maar vooral op de inzichtelijke vraag goed scoren, dat leidt tot een positief advies”. V9: “Kijk ik naar de I-vragen [inzichtvragen] en dan denk ik van nou hoe hebben ze daarop gescoord, ook de manier waarop ze antwoord geven, van joh zit er echt begrip achter of.. ja dat”. Zes van de vakdocenten benoemen daarnaast dat het scoren op de inzichtelijke vragen een voorspeller kan zijn voor het schoolsucces. V5: “Nee, maarja als je het inzicht in de onderbouw niet hebt, dan red je het in de bovenbouw ook niet”.

V1: Maar een meisje die heel erg hard aan het leren is en die haalt allemaal 8'en, kan het toch zijn dat ik twijfel of het wel verstandig is om verder te gaan met scheikunde. Op het moment dat je die inzichtelijke vragen niet goed doet, dan kun je nog zo hard leren, maar voor scheikunde loop je vast omdat het op een bepaald moment echt op begrip aankomt, en niet op hoe hard je leert.

Werkhouding van leerlingen

Alle vakdocenten nemen de factor werkhouding van leerlingen mee in het geven van hun vakadviezen. Hierbij worden termen als studiehouding, werkhouding, motivatie, inzet en moeite willen doen genoemd. Vier vakdocenten benoemen werkhouding als een belangrijke succesfactor om een vak te kunnen halen. V2: “Nou, vooral wat belangrijk is, de werkhouding. Dus zeker in havo, kijk als je niet meest intelligente bent voor scheikunde, zeg maar dan, en je werkt wel keihard dan ga je het wel redden. Dan lukt het wel”. V7: “Want met inzet en leuk vinden helpt van je cijfer haal je tijdens de les hè”.

V6: Kijk eh moeite doen is voor mij heel belangrijk, de wens, eh, niet de wens misschien, maar eh.. de wil misschien wel, de wil om moeite te doen om iets te snappen. Of om om ergens überhaupt verder in te komen, dat is belangrijk, omdat een leerling bij natuurkunde tegen een situatie aanlopen waarin je zegt van ja maar nou weet ik helemaal niet meer waar het over gaat, dat hebben we nooit gezien.

Daarnaast beschrijven zes vakdocenten dat een slechte werkhouding ervoor zorgt dat zij een negatief vakadvies geven. V4: “Ehm.. werkhouding vind ik ook heel belangrijk, want je moet er heel veel voor doen in de bovenbouw en als het steeds net aan is en eh.. de motivatie houdt niet over, dan wordt het ook een zware dobber”.

V3: Maar als de inzet gewoon heel slecht is negatief bij inzet. En dan weet ik dat ze het bij mij niet gaan redden in havo 4, want ze kunnen nog zoveel kunnen wat ze willen, maar als ze niks doen dan redden ze het ook in havo 4 niet.

Vier vakdocenten geven aan dat ze in hun vakadviezen letten op leerlingen die naar hun mening te hard werken.

V2: Je hebt ook van die leerlingen die werken keihard, echt die lopen gewoon hele jaar op hun tenen, te hard eigenlijk. En die halen dan goeie cijfers, maar dan denk ik oh oh oh, als die nog twee jaar zo hard moet blijven werken komt het niet goed.

V9: Ehm.. huiswerk, ehm.. werkhouding, er zijn kinderen die gooien er met de pet naar en die halen met gemak allemaal zessen, nou die krijgen wel een positief vakadvies, terwijl andersom zijn er kinderen die heel hard werken en met heel veel pijn en moeite een 6 halen, dan denk ik oh kind dat moet je niet gaan kiezen dat vak biologie. Nee.

Cijfers van leerlingen

Alle vakdocenten zeggen naar de cijfers van leerlingen te kijken. Zes vakdocenten benoemen dat de cijfers een belangrijke factor zijn in hun vakadviezen en minimaal een voldoende noodzakelijk is voor een positief advies. V3: “Negatief advies is vaak ehm.. als het een onvoldoende staat, krijg je een negatief advies van mij. Want als je in havo 3 al onvoldoende staat, dan never nooit niet dat het lukt in havo 4”.

V4: Eh.. als eerste kijk ik bij, laat ik het eerst even over scheikunde hebben, heel erg naar cijfer, en ehm.. dat moet echt wel ruim een 7 zijn voor een positief advies omdat het verschil tussen onderbouw en bovenbouw best groot is.

Twee vakdocenten kijken naar de cijfers op de verschillende onderdelen van het vak en benoemen dat belangrijker te vinden dan het eindcijfer.

V7: Nee, want er zijn twee momenten van, of twee soorten van cijfers die ik bekijk. Ik heb natuurlijk een soort gemiddelde eindcijfer van alles wat behaald is in het jaar, dat staat ook op je eindlijst. Nou als dat een 7 is, wil dat niet zeggen dat een leerling alles begrepen heeft. En wat ik dan doe, ik kijk naar de toetscijfers, en daarnaast hebben ze

dan verslagen en weet ik veel, andere dingen. En dat dat compenseert redelijk als er wat onvoldoendes staan, maar als er bijvoorbeeld bij één onderdeel, wat een essentieel onderdeel is van het natuurkundeprogramma een 4 of lager staat, en dat is uiteindelijk toch een 6,5 ofzo gemiddeld uitgekomen dat een 7 wordt, dat geeft een heel vertekend beeld.

V8: Dus is de leesvaardigheid oké, is de woordenschat voldoende en zien we jou met eh met eh voldoende resultaten de eindstreep halen. Nou als als inzichtelijk gebleken is, en dat haal je dan toch vooral ook uit toetsen natuurlijk, van dat eh.. nou dat de grammaticale kennis of de toepassing van de grammatica of de leesvaardigheid eh.. ja, te matig is om om voldoende te kunnen scoren, dan geef je daar op basis daarvan een vakadvies eh.. nahja twijfel of ongeschikt.

Eén vakdocent benoemt dat de cijfers niet perse doorslaggevend zijn.

V7: Niet doorslag.. ja als het een 1, 2 of een 3 is wel natuurlijk, maar bij een 5 of een 4 niet doorslaggevend. Want dat is heel vaak dat ze nog geen doel voor ogen hebben of dat ze in een klas zitten die wat rumoerig is, of dat de hormoontjes lekker door het lichaam tekeer gaan.

Cijfers van andere vakken

Zeven van de negen vakdocenten nemen cijfers van andere vakken mee wanneer ze twijfelen over de vakadviezen. Binnen de exacte vakken, zoals scheikunde, biologie en natuurkunde vergelijken zes vakdocenten hun cijfers met andere exacte vakken. V2: “Maar als biologie slecht is en scheikunde slecht, twee profielvakken dan wordt het een strijd”. V4: “Ik kijk ook naar andere vakken, zoals natuurkunde, wiskunde en biologie. Hoe ze daarop scoren”.

V7: Nouja kijk wat ik wel doe, zeker bij havo/vwo is het wel zo dat als een leerling biologie heeft in het vakkenpakket scheikunde altijd wel handig is, omdat die twee vakken heel erg met elkaar verbonden zijn. Ze versterken elkaar.

De overige twee vakdocenten, waarvan één biologie en één Frans, kijken enkel naar de cijfers van hun eigen vak.

Cijfers van voorgaande jaren

Vijf van de negen vakdocenten kijken voor hun vakadviezen cijfers van voorgaande jaren, vooral wanneer ze twijfelen over hun advies. V1: “En kan ook zijn dat ik kijk van hoe was het vorig jaar dan, misschien heeft hij gewoon op dit moment een slecht jaar”. V5: “Hm hm. Ja, kijk ik soms.. nou niet altijd. Bij de leerlingen waar ik over twijfel kijk ik daar wel eens naar. Ja”.

Zittenblijvers en opstomers

Vier vakdocenten benoemen rekening te houden met of een leerling is blijven zitten voor het geven van hun vakadviezen. V9: “Ja! Ja daar maak ik wel onderscheid in. Want een kind inderdaad dat is blijven zitten en dan met hangen en wurgen een 6 haalt, nou dat krijgt van mij niet een positief vakadvies”. Daarnaast geven drie vakdocenten aan dat ze van zittenblijvers hogere verwachtingen hebben. V5: “Ja, en dan denk ik jouw cijfer moet beter zijn, want jij hebt het al een keer gehad”.

Verder zegt één vakdocent rekening te houden met leerlingen die vanuit een mavo/havo klas zijn opgestroomd naar havo 3.

V9: En we hebben wel eens kinderen uit de mavo/havo klas die zijn dan opgestroomd naar havo 3, ehm.. en daar ben ik vaak wel eens wat positiever naar als ik denk van goh, die die hebben dan een 6,5 of weet ik veel wat. Dan denk ik van nou dat vind ik toch knap, want die hebben toch wel andere eh.. stof gehad, die hebben toch dingen gemist dan de havo/vwo kinderen. Dus daar ben ik wel eens wat milder voor.

Interesses van leerlingen

Drie van de negen vakdocenten vertellen rekening te houden met de interesses van leerlingen in hun vakadviezen.

V5: Ehm.. mm.. nou als de interesse er is, ehm.. als de interesse er is dan willen ze vaak ook wel verder ermee, dus als ik weet dat de interesse er is, ook al is de werkhouding niet goed, maar cijfers zijn wel weer oké, dan geef ik positief advies.

Eén van die drie vakdocenten geeft aan dat ze het meeneemt wanneer de interesse leidt tot een bepaalde nieuwsgierigheid.

V6: Nou als een leerling een vak heel leuk vindt, dan meestal doet hij dan uit zichzelf ook wel wat meer moeite ervoor en vertoont waarschijnlijk ook wel een bepaalde nieuwsgierigheid. Dus zelfs als het cijfer dan niet op een voldoende staat, maar er is wel een bepaalde ja.. zou maar zeggen ik wil het begrijpen. Dat stukje.

De overige zes docenten luisteren naar de interesses van leerlingen, maar nemen dit niet mee in hun vakadviezen. Twee docenten geven daarbij aan dat ze dat niet doen vanwege zelfbescherming voor de leerling. V9: “Ja, en ook reëel hè. Het is zo sneu als zo’n kind het wel wil kiezen en het gewoon niet lukt”.

V3: Ehm.. ja dan dan gun ik ze natuurlijk heel erg om het vak ook te gaan doen, maar ik blijf wel realistisch, als het in het koppie gewoon niet zit waarvan ik denk ehm.. ga je het wel redden ga je het niet redden dan blijf ik bij dat twijfeladvies.

Gewenste loopbaan van leerlingen

Drie van de negen vakdocenten houden rekening met de gewenste, toekomstige loopbaan van leerlingen voor hun vakadviezen. Daarbij kijkt één vakdocent heel toekomstgericht en neemt het op die manier mee in de vakadviezen. Eén vakdocent neemt het mee, maar specificereert niet waarom ze het meeneemt. V5: “Misschien stiekem wel, ja”. De derde vakdocent neemt het mee wanneer hij verwacht dat een leerling zijn/haar loopbaan niet op de gewenste manier kan vervolgen.

V6: Nou als ik kan inschatten dat een leerling in die twee jaar die die nog heeft niet in staat is om dat allemaal nog te gaan ontwikkelen, terwijl hij wel heel veel moet doen, dan verwacht ik . . . maar ten tweede dat ze de aansluiting op de vervolgopleiding ook niet hebben. En dat geef ik hun al aan in die eerste vakadviezen.

Gevoel van vakdocent

Drie vakdocenten beschrijven dat hun gevoel dat ze bij een leerling hebben een factor is die ze meenemen in hun advies. V9: “Ja, en ook en ook, mijn ervaring, mijn gevoel, ja.. dat klinkt een beetje knullig, maar het gevoel zegt ook heel veel van eh.. ja, ik denk het kind het wel of niet zou kunnen”.

V5: En sommige denk ik nee jij moet lekker cultuur en maatschappij, het is ook een beetje hun houding, hun uiterlijk hoe ze eruit zien, hoe ze overkomen, hoe ze doen en laten dat ik denk van ohja, echt EM, echt zo'n zakenmannetje wordt dat zeg maar. Daar zie ik het ook vaak aan, maar dat is wel echt eh.. wel mijn gevoel dan.

Persoonlijke omstandigheden

Twee vakdocenten zeggen rekening te houden met de persoonlijke omstandigheden van een leerling in het geven van een advies, mits deze persoonlijke omstandigheden het jaar daarop niet meer aanwezig zijn.

V1: Als ik weet dat leerlingen op dit moment in een lastig parket zitten en het is te overzien dat het ook ophoudt, bijvoorbeeld op dit moment ja weet ik veel is er, nou een leerling heeft een operatie ondergaan ofzo of iets, ja dan hou je daar rekening mee.

V8: Of als je denkt van nah er is gewoon iets naars gebeurd en daardoor is ie niet uit de verf gekomen, maar volgend jaar, als het allemaal weer stabiel en op zijn pootjes terecht, dan geef je zo'n kind het voordeel van de twijfel.

Eén vakdocent geeft aan vaak niet te weten van de persoonlijke omstandigheden van de leerling en het daarom ook niet mee kan nemen. Verder beschrijven drie vakdocenten dat langdurige persoonlijke omstandigheden er juist voor kunnen zorgen een vak niet te adviseren. V9: "Ja, want vaak als een kind in zo'n situatie zit dan is het het jaar daarop niet opgelost. Dus als die dan heel slecht scoort voor biologie en hij gaat biologie kiezen, dan lopen ze tegen dezelfde problemen aan".

Geslacht van leerlingen

Acht van de negen vakdocenten benoemen geen rekening te houden met het geslacht van leerlingen voor het geven van hun vakadviezen. Eén vakdocent geeft aan dat ze, waar nodig, bij jongens meer geneigd is ze aan te sporen.

V3: En ehm.. dus bij de jongens ben ik misschien wel iets meer geneigd om ze zeg maar een soort van trap onder de kont te geven, dus een iets negatiever advies te geven. Maar dat is dan omdat ze het nodig hebben, niet omdat ze een jongen zijn.

Vijf vakdocenten vertellen een verschil te zien tussen jongens en meisjes qua werkhouding, maar dit niet mee te nemen in hun advies. V3: “Meiden of jongens maakt me niet zoveel uit. Ik weet over het algemeen mijn beeld is wel dat de jongens altijd iets minder hard werken dan de meiden”.

V4: Nou mijn eerste reactie is om te zeggen nee, maar even heel goed nadenken of dat echt zo is. Omdat er gewoon verschil is tussen jongens en meisjes qua hè qua motivatie, concentratie, ehm.. volwassenheid. Nou meestal zijn die meiden gewoon wat vroeger.

Eén vakdocent zegt daarbij dat hij door dat verschil soms extra kijkt naar een advies.

V1: En ehm.. als een meisje een onvoldoende staat dan maak ik me daar meer zorgen om, dat wel. Maar dan nog als het een meisje is dat ik denk van dat is precies hetzelfde bij aan de hand, dan krijgen ze ook diezelfde T. Maar ik kijk er wel een keertje extra naar van hey, dat is wel opvallend. Bij meisjes komt dat niet zo vaak voor, dus..

Ouders van leerlingen

Geen van de vakdocenten neemt de mening van ouders of het beroep van ouders mee in hun vakadviezen. Ze geven daarbij aan dat de mening van ouders en het beroep van ouders niet altijd bekend is. V1: “Nee. Naar het kind zelf. Ik heb ook niet zo heel veel contact met ouders. Af en toe een 10 minuten gesprek en dan leer je elkaar ook niet zo kennen”.

Rangorde van factoren per vakdocent

Aan het einde van het interview werd gevraagd of de vakdocenten een rangorde konden geven van de voor hun belangrijkste factoren, zie hiervoor Tabel 3. Niet alle bovenstaande twaalf factoren werden benoemd, waardoor sommigen hieronder in de tabel ontbreken.

Tabel 3

Rangorde factoren door vakdocenten

Vakdocent	Rangorde
1	1. Cijfers 1. Werkhouding 2. Cijfers andere exacte vakken

	3. Cijfers voorgaande jaren
2	1. Cijfers 1. Werkhouding 1. Inzicht
3	1. Cijfers 1. Werkhouding 2. Inzicht
4	1. Cijfers 2. Werkhouding
5	1. Cijfers 1. Werkhouding 1. Interesse
6	1. Werkhouding
7	1. Werkhouding 2. Loopbaan/toekomstperspectief
8	1. Inzicht qua vaardigheden (lees- en schrijfvaardigheid) 2. Werkhouding
9	1. Cijfers 2. Werkhouding

Discussie

In het huidige onderzoek is gekeken naar welke factoren een rol spelen in de totstandkoming van vakadviezen van havo-docenten bij de profielkeuze van leerlingen in 3 havo. Uit de resultaten komt naar voren dat elf van de twaalf beschreven factoren in bepaalde mate een rol spelen bij de totstandkoming van vakadviezen van havo-docenten (zie Figuur 2). Er komt naar voren dat inzicht, werkhouding en cijfers gezamenlijk de meest genoemde factoren zijn die een rol spelen bij het geven van vakadviezen; alle vakdocenten geven aan hier rekening mee te houden. Daarna worden de cijfers van andere vakken en cijfers uit voorgaande jaren als een belangrijke factor gezien; respectievelijk zeven en vijf vakdocenten geven aan deze factor mee te nemen in het formuleren van vakadviezen. Ook de factoren de cijfers uit voorgaande jaren, zittenblijvers/opstromers, de interesses van leerlingen, de loopbaan van leerlingen en het gevoel van de vakdocent zijn factoren die respectievelijk door vier en drie vakdocenten worden benoemd. De persoonlijke omstandigheden van de leerlingen en het geslacht van de leerlingen lijken minder belangrijk te zijn voor de vakadviezen, maar twee en één vakdocent(en) nemen dit mee in hun vakadviezen. De factor ouders van leerlingen lijkt geen rol te spelen in de vakadviezen van vakdocenten.

Kijkend naar de rangschikking van de verschillende vakdocenten lijken cijfers en werkhouding wederom de belangrijkste factoren te zijn voor het geven van vakadviezen door vakdocenten (zie Tabel 3). Twee vakdocenten benoemen cijfers als belangrijkste factor en eveneens twee vakdocenten benoemen werkhouding als belangrijkste factor. Daarnaast benoemen nog vier vakdocenten cijfers en werkhouding als gezamenlijke belangrijkste factoren. Het inzicht van leerlingen, dat door alle vakdocenten benoemd is als een factor die ze meenemen in hun vakadviezen, komt in de rangschikking minder aan bod. Eén vakdocent benoemt inzicht als belangrijkste factor, één vakdocent vindt inzicht even belangrijk als cijfers en werkhouding en één vakdocent kijkt naar inzicht nadat hij naar cijfers en werkhouding heeft gekeken. De factoren zittenblijvers/opstromers, gevoel van de vakdocent, persoonlijke omstandigheden van de leerlingen, geslacht van de leerlingen en ouders van de leerlingen komen in de rangschikking niet aan bod. Deze factoren lijken hierdoor minder belangrijk voor de uiteindelijke vakadviezen.

Interpretatie van resultaten aan de hand van theoretische achtergrond

Uit verschillende literatuur (Van Kammen, 2011; Rekers-Mombarg et al., 2010; Vidal Rodeiro, 2007) blijkt dat leerlingen zelf vaak kiezen voor vakken die ze leuk of interessant vinden en vakken die bruikbaar zijn voor hun toekomst, waarbij ze ook kijken naar factoren als baangarantie (Siddiky & Akter, 2021). Vooral bij exacte vakken lijkt de interesse van leerlingen voor het vak van groot belang te zijn (Quinlan & Renninger, 2022). Daarnaast blijkt uit onderzoek van Wichgers en collega's (2022) dat decanen en mentoren de interesses van leerlingen eveneens een belangrijke factor vinden tijdens de profielkeuze. Uit het huidige onderzoek blijkt echter dat de interesse van leerlingen en de gewenste loopbaan van leerlingen voor de vakdocenten minder belangrijke factoren zijn voor hun vakadviezen. Drie van de negen vakdocenten benoemen dit als een factor die ze meenemen in hun vakadviezen, en enkel één van hen benoemt het bij de rangorde van belangrijkste factoren. Wanneer deze informatie met elkaar vergeleken wordt, bestaat er mogelijk een verschil in de belangrijkste factoren volgens mentoren en/of decanen, vakdocenten en leerlingen. Het zou daarom interessant zijn om een vergelijkend onderzoek uit te voeren waarbij de visie van de leerling naast de visie van de vakdocent en de visie van de mentoren/decanen wordt gelegd om de overeenkomsten en verschillen te vergelijken.

Uit het huidige onderzoek komt naar voren dat de factor 'cijfers' een belangrijke factor is voor de vakadviezen van vakdocenten. Dit belang van cijfers komt overeen met onderzoeken van Cuff (2017) en Vlaar (2015) waaruit dezelfde conclusie naar voren komt. Het is echter tegenstrijdig met onderzoek van Wichgers en collega's (2022) waaruit naar voren komt dat decanen en mentoren interesses van leerlingen als doorslaggevend vinden en minder waarde hechten aan cijfers van leerlingen. Hierbij is het belangrijk om te noemen dat dit mogelijk kan komen door het verschil tussen decanen en mentoren ten opzichte van vakdocenten. Zo hebben decanen en/of mentoren meestal meer informatie over de beweegredenen van studenten en hebben zij meer achtergrondinformatie van de leerlingen doordat zij loopbaangesprekken met hen voeren. Doordat de vakdocenten mogelijk minder informatie van de leerling weten en wellicht minder op de hoogte zijn van de interesses van leerlingen, zou het logisch kunnen zijn dat zij daardoor meer waarde hechten aan de cijfers. Dat is immers één van de informatiebronnen waarvan zij een duidelijk beeld hebben.

De resultaten van het huidige onderzoek komen overeen met een klein onderzoek van Vlaar (2015) waaruit naar voren komt dat de cijfers het zwaarst wegen bij de vakadviezen,

gevolgd door inzicht en werkhouding. Deze twee onderzoeken geven samen een eerste indicatie voor belangrijke factoren bij Nederlandse vakdocenten op havo-niveau. Het zijn echter beide kleinschalige onderzoeken, waardoor het relevant is om grootschaliger onderzoek te verrichten.

Met betrekking tot het geslacht van leerlingen komt uit het huidige onderzoek naar voren dat dit geen directe rol lijkt te spelen in de vakadviezen van vakdocenten, terwijl uit onderzoek van Nürnberger (2016) naar voren komt dat het geslacht van leerlingen wel van invloed is. Vijf van de negen vakdocenten geven echter wel aan verschillen te ervaren tussen jongens en meisjes qua werkhouding en motivatie, maar zeggen dit niet mee te nemen in de vakadviezen. Mogelijk kan dit beeld er indirect voor zorgen dat het invloed heeft op de vakadviezen, maar dit kwam door middel van interviews niet aan het licht. Dit kan veroorzaakt worden doordat de vakdocenten tijdens interviews sociaal wenselijke antwoorden geven wanneer het een gevoelig onderwerp betreft, zoals bijvoorbeeld gender (Heldens & Reysoo, 2005). Een soortgelijk vignettemethode zoals in het onderzoek van Nürnberger (2016), maar dan in Nederland uitgevoerd, zou hier mogelijk meer informatie over kunnen geven.

Sterke punten en beperkingen van het onderzoek + aanbevelingen

Eén van de sterke punten van het onderzoek is dat er onderzoek is gedaan naar een onderwerp waar nog weinig informatie over bekend is, vooral binnen Nederland. Het huidige onderzoek geeft een eerste inzicht in de factoren die belangrijk zijn voor havo-vakdocenten bij het geven van vakadviezen. Doordat er meer factoren bekend zijn geworden, kan dit een goed startpunt zijn voor vervolgonderzoek door bijvoorbeeld meer vakdocenten te interviewen en deze resultaten met elkaar te vergelijken.

Daarop aansluitend is het een beperking van het onderzoek dat er vanwege de tijd negen vakdocenten zijn geïnterviewd en er geen saturatie is bereikt. Zo kwam de laatste vakdocent met nieuwe informatie over leerlingen die opstromen van mavo naar havo. Dit is een onderwerp wat niet bij de andere vakdocenten bevestigd kon worden. Nieuwe factoren genoemd door vakdocenten hebben ertoe geleid dat de interviewleidraad gedurende het onderzoek werd aangevuld. Deze deductieve manier van werken is een sterk punt, doordat er op die manier zoveel mogelijk factoren bekend zijn geworden en er meer duidelijkheid voor vervolgonderzoek is gecreëerd. Tegelijkertijd is het ook een beperking voor het onderzoek, doordat niet aan alle vakdocenten dezelfde interviewvragen zijn gesteld. Hierdoor komt de consistentie, oftewel de dependability, van het onderzoek in gedrang (Lincoln & Guba, 1985).

Dit onderzoek leidt er echter wel toe dat er een nieuwe startpunt met nieuwe factoren is gecreëerd voor vervolgonderzoek, waardoor de kans op problemen met de consistentie in vervolgonderzoek verkleind worden. Het zou daarom interessant zijn om met de informatie vanuit het huidige onderzoek de onderzoeksgroep te vergroten en meer participanten te interviewen. Daarbij is een aanbeveling om interviews af te nemen bij verschillende scholen en uit verschillende provincies, zodat de resultaten uiteindelijk met elkaar vergeleken kunnen worden. Per school en per provincie kunnen de factoren mogelijk verschillen en dit zou interessante informatie op kunnen leveren.

Een andere beperking is het gebruik van de gemakssteekproef om participanten te werven. Dit heeft ertoe geleid dat acht van de negen vakdocenten lesgeven in de bèta-vakken. Hierdoor is er geen volledige afspiegeling van de verschillende vakken en de mogelijke verschillen die daarin aanwezig zijn, met andere woorden: er is onvoldoende generaliseerbaarheid van het onderzoek, dus de overdraagbaarheid (transferability) kan verbeterd worden (Lincoln & Guba, 1985). Voor vervolgonderzoek is het waardevol om vakdocenten van verschillende vakken te interviewen. Mogelijk is het interessant om te vergelijken of er verschillen bestaan in de vakadviezen van bèta- en alfa-vakdocenten. Daarnaast kan het waardevol zijn om ook vakdocenten te interviewen die lesgeven in de verplichte vakken Nederlands, Engels en wiskunde, omdat zij wellicht anders kijken naar de vakadviezen doordat hun vak sowieso in de bovenbouw gevolgd moet worden.

Met betrekking tot het gebruik van semi-gestructureerde interviews zijn er in het huidige onderzoek zowel sterke punten als beperkingen te benoemen. Een beperking is hierboven benoemd en heeft ervoor gezorgd dat er geen saturatie is bereikt en niet bij alle vakdocenten hetzelfde bevroegd werd. Daarnaast zorgen interviews er mogelijk voor dat sociaal gewenste antwoorden worden gegeven, zoals bijvoorbeeld bij de vraag over het geslacht van leerlingen. Een sterk punt in dit onderzoek was om de vraag over het geslacht van leerlingen, wat mogelijk een gevoelig onderwerp kan zijn, later in het interview te stellen. Hierdoor kon er eerst een goede verstandhouding en veilige sfeer gecreëerd worden waardoor er mogelijk eerlijkere antwoorden gegeven werden (Heldens & Reysoo, 2005). Het kan voor vervolgonderzoek interessant zijn om gebruik te maken van een vignettmethode (Nürnberger, 2016), omdat vakdocenten hierin mogelijk meer indirecte invloeden laten blijken. Daarnaast is het een mogelijkheid om kwalitatief onderzoek te verrichten waarbij verschillende onderzoeksmethoden gecombineerd worden, zoals observaties en interviews. Dit kan eveneens de data-triangulatie positief bevorderen (Lincoln & Guba, 1985).

Een ander sterk punt van het gebruik van interviews is dat de non-verbale signalen van de vakdocenten tijdens een interview opgemerkt kunnen worden en daarop kan worden ingespeeld met vervolgvragen. Wanneer een vakdocent bijvoorbeeld twijfelt voordat hij antwoord geeft, kan dit een signaal zijn om verder door te vragen over dat onderwerp. Ook hebben de semi-gestructureerde interviews ervoor gezorgd dat er nieuwe factoren aan de interviewleidraad toegevoegd konden worden en er zoveel mogelijk informatie verzameld kon worden. Dit heeft tot nieuwe inzichten geleid.

De uitgebreide interviewleidraad en de uitgebreide beschrijving van de thematische analyse zorgen er tegelijkertijd voor dat de consistentie, oftewel de dependability, verhoogd is en het huidige onderzoek voor vervolgonderzoek gemakkelijker te reproduceren is (Lincoln & Guba, 1985).

Een factor die in de toekomst wellicht interessant is om mee te nemen is de invloed van leeftijdsgenoten en in hoeverre vakdocenten hier rekening mee houden. In het huidige onderzoek is dit niet aan bod gekomen, maar één vakdocent gaf in een gesprek aan dat leeftijdsgenoten steeds belangrijker lijken te worden voor de profielkeuze van leerlingen. Uit onderzoek van Alike (2012) blijkt eveneens dat vrienden en klasgenoten een belangrijke rol spelen in het maken van loopbaankeuzes.

Daarnaast kan het wellicht interessant zijn om te kijken naar de attitude en waarde tegenover het geven van vakadviezen. Enkele vakdocenten waren tijdens het onderzoek kritisch over de manier waarop vakadviezen gegeven werden, omdat er naar hun mening weinig met de gegeven informatie werd gedaan. Daarnaast was er één vakdocent, die werd geëxcludeerd in dit onderzoek, die aangaf de vakadviezen niet in te vullen, omdat hij dit niet waardevol vond.

Aanbevelingen voor de praktijk

Uit het onderzoek komt naar voren welke factoren belangrijk lijken te zijn voor het formuleren van vakadviezen. Tegelijkertijd komt uit het onderzoek naar voren dat er veel verschillen bestaan over de invulling van de vakadviezen per school, maar ook per vakgroep of vakdocent. Daarnaast wordt opgemerkt dat de vakdocenten op zoek zijn naar duidelijkheid en richtlijnen omtrent de vakadviezen en hun vakadviezen op dit moment richten op hun eigen gevoel en ervaring, zonder dat dit onderbouwd wordt. Hierdoor zou een algemene aanbeveling voor de praktijk zijn om landelijke richtlijnen te bieden voor het formuleren van vakadviezen. Een mooi voorbeeld hiervoor is bijvoorbeeld het document ‘Handreiking schooladvisering’

(Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2023), waarin uitgebreid wordt beschreven hoe het schooladvies van leerlingen in groep 8 tot stand kan komen. Hierin worden richtlijnen geboden, maar hebben leerkrachten daarnaast nog mogelijkheden voor vrije invulling. Iets wat naar mijn mening belangrijk is, omdat uit het onderzoek naar voren komt dat vakdocenten graag hun eigen kennis en ervaring in willen zetten bij het formuleren van vakadviezen. Een dergelijke handreiking zorgt voor een landelijke aanpak en meer gelijkheid binnen het land, de provincies, de gemeentes, maar ook binnen de scholen. Hierdoor wordt de kans op een gelijke behandeling voor alle leerlingen groter, waardoor automatisch leerlingen ook meer gelijke kansen krijgen (Tan & Barton, 2012). Op dit moment kan het immers zo zijn dat een leerling van de ene docent een ander advies krijgt dan van de andere docent, of dat een leerling op de ene school een ander advies zou krijgen dan op de andere school. Door meer richtlijnen te bieden wordt die ongelijkheid weggenomen.

Referenties

- Akpan, B. (2020). Classical and Operant Conditioning-Ivan Pavlov; Burrhus Skinner. In B. Akpan, & T.J. Kennedy (Reds.), *Science Education in Theory and Practice: An Introductory Guide to Learning Theory* (pp. 71-84). Springer Texts in Education. https://doi.org/10.1007/978-3-030-43620-9_6
- Alika, H.I. (2012). Career Choices in Engineering: The Influence of Peers and Parents Implication for Counselling. *College Student Journal*, 46(3), 537-542.
- Aspers, P., & Corte, U. (2019). What is Qualitative in Qualitative Research. *Qualitative Sociology*, 42, 139-160. <https://doi.org/10.1007/s11133-019-9413-7>
- Baarda, B. (2014). Dit is onderzoek! Noordhoff.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brunings, A. (2021). *Ouderbrief Leerlingbespreking.nl*. Vitusmavo.nl. Geraadpleegd op 4 juni 2023, van <https://vitusmavo.nl/wp-content/uploads/2021/10/Ouderbrief-leerlingbespreking.pdf>
- Bogaard, M., & Van der Hoeven, J. (2022, 27 februari). *Wat hebben leerlingen uit 3-havo/vwo nodig voor een goed inzicht in de studies en beroepen die aansluiten op een bepaald profiel?* Wij-leren.nl Geraadpleegd op 3 maart 2023, van <https://wij-leren.nl/drie-havo-vwo-inzicht-studies-profiel-beroepskeuze.php>
- CBS. (2023, 10 februari). *Vo; leerlingen, onderwijssoort in detail, leerjaar, herkomst*. Geraadpleegd op 14 maart 2023, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85379NED/table?ts=167888744024>

Chinyamurindi, W. T., Hlatywayo, C. K., Mhlanga, T.S., Marange, C. S., & Chikungwa-Everson, T. (2021). Career decision-making amongst high school learners: A descriptive-exploratory study from South Africa. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 16(1), 129-147. <https://doi.org/10.18844/cjes.v16i1.5516>

Cuff, B. (2017). *Perceptions of subject difficulty and subject choices: Are the two linked, and if so, how?* (Report No. Ofqual/12/6288). Ofqual. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.27964.54405>

De Boer, H. (2009). *Schoolsucces van Friese leerlingen in het voortgezet onderwijs* [Proefschrift]. GION onderwijs/onderzoek, Rijksuniversiteit Groningen. Geraadpleegd op 11 maart 2023, van <https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/2686275/12compltetthesis.pdf>

De Kleijn, R., & Van Tartwijk, J. (2018). *Data onder de dom: Ervaringen met en tips voor het werken met data op school*. Universiteit Utrecht. Geraadpleegd op 10 maart 2023, van https://www.uu.nl/sites/default/files/data_onder_de_dom_single-page.pdf

Diederens, K. J. T., Van Helden, R., Van Rossem, L., & S. D. W. M. Wanningen. (2012, juni). *De interpersoonlijke relatie tussen de bèta-docent en leerling en de keuze voor het profiel en de keuzevakken* [Afstudeeropdracht]. Universiteit van Utrecht.

Hanmoğlu, E. (2018). The Perceptions of Students about the Role of School Counselors on Career Selection. *European Journal of Educational Research*, 7(4), 763-774. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.7.4.763>

Hearne, L., & Neary, S. (2020). Let's talk about career guidance in secondary schools! A consideration of the professional capital of school staff in Ireland and England. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 21, 1-14. <https://doi.org/10.1007/s10775-020-09424-5>

Heldens, J., & Reysso, F. (2005). De kunst van het interviewen: reflecties op het interview met een guide. *KWALON*, 10(3), 106-121. <https://doi.org/10.5117/2005.010.003.008>

- Hijmans, E., & Kuyper, M. (2007). Het half open interview als onderzoeksmethode. In P. L. B. J. Lucassen, & T.C. olde Hartman (Reds.), *Kwalitatief onderzoek* (pp. 43-51). Bohn Stafleu van Loghum. https://doi.org/10.1007/978-90-313-6373-5_4
- Jin, W., Muriel, A., & Sibieta, L. (2011). *Subject and course choices at age 14 and 16 amongst young people in England: insights from behavioural economics* (Research Report DFE-RR160). Department for Education, Institute for Fiscal Studies.
- Koopman, K. (2021, 29 april). *Pushende ouders, te jong kiezen: veel decanen niet blij met profielkeuze*. NOS Nieuws. Geraadpleegd op 2 maart 2023, van <https://nos.nl/artikel/2378737-pushende-ouders-te-jong-kiezen-veel-decanen-niet-blij-met-profielkeuze>
- Korpershoek, H., Kuyper, H., & Werf, M. P. C. V. D. (2006). *HAVO-5 EN VWO-5 EN DE TWEEDE FASE: DE BOVENBOUWSTUDIE VAN VOCL '99*. s.n. Geraadpleegd op 10 maart 2023, van https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/14549880/Havo-5_en_VWO-5_en_de_Tweede_Fase.pdf
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2023). *De overstap van po naar vo: Handreiking schooladvisering* (Versie januari 2023). Geraadpleegd op 4 juli 2023, van <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-c1a238d4-e4d5-4f5d-b71a-0fd7525b071b/pdf>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (z.d.). *Hoe zit de havo in elkaar?* Geraadpleegd op 3 maart 2023, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs/vraag-en-antwoord/hoe-zit-de-havo-in-elkaar>
- Murcia, K., Pepper, C., & Williams, J. (2020). Youth STEM Career Choices: What's Influencing Secondary Students' Decision Making. *Issues in Educational Research*, 30(2), 593–611.

- Nürnberg, M., Nerb, J., Schmitz, F., Keller, J., & Sütterlin, S. (2016). Implicit gender stereotypes and essentialist beliefs predict preservice teachers' tracking recommendations. *Journal of Experimental Education*, 84(1), 152–174.
- OECD. (2006). Evolution of student interest in science and technology studies. Policy report. <http://www.oecd.org/dataoecd/16/30/36645825.pdf>. Retrieved: 12 April 2015.
- Rekers-Mombarg, L. T. M. (2015). *Vernieuwde Tweede Fase en de doorstroom naar en in het hoger onderwijs*. GION onderwijs/onderzoek. Geraadpleegd op 30 maart 2023, van https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/28592182/Vernieuwde_tweede_fase.pdf
- Rekers-Mombarg, L. T. M., Korpershoek, H., Kuyper, H., & Van der Werf, M. P. C. (2010). *Van studiehuis naar studentenhuis, de studeer-, werk- en persoonlijke situatie van havo- en vwo-eindexamen leerlingen*. GION onderwijs/onderzoek Rijksuniversiteit Groningen. Geraadpleegd op 10 maart 2023, van <https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/13413581/StudiehuisNaarStudentenhuis.pdf>
- Rosier, W. (2023, 20 maart). *Profielen*. Geraadpleegd op 30 maart 2023, van <https://www.slo.nl/sectoren/havo-vwo/profielen/>
- Sariwating, K. (2022, 1 augustus). *Profielkeuze in havo en vwo*. OCO. Geraadpleegd op 3 maart 2023, van <https://www.onderwijsconsument.nl/profielkeuze-in-havo-en-vwo/>
- Schleicher, A. (2018). *Insights and Interpretations*. (PISA 2018). OECD. Geraadpleegd op 13 maart 2023, van <https://www.oecd.org/pisa/PISA%202018%20Insights%20and%20Interpretations%20FINAL%20PDF.pdf>
- Siddiky, M. R., & Akter, S. (2021). The students' career choice and job preparedness strategies: A social environmental perspective. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(2), 421-431. <https://doi.org/10.11591/ijere.v10i2.21086>

- Uerz, D., Dekkers, H., & Béguin, A. A. (2004). Mathematics and Language Skills and the Choice of Science Subjects in Secondary Education. *Educational Research and Evaluation, 10*(2), 163-182. <https://doi.org/10.1076/edre.10.2.163.27908>
- Van Kammen, J. (2011). Kiezen is een kunst. Hoe begeleid je talentvolle leerlingen bij hun profielkeuze? In M. Boogaard, & G. Ledoux (Reds.), *WLG op Expeditie. Samenwerking tussen docenten en onderzoekers in onderwijsinnovatie* (pp. 75-82). Kohnstamm Instituut. Geraadpleegd op 14 maart 2023, van <https://adoc.pub/download/wlg-op-expeditie-samenwerking-tussen-docenten-en-onderzoeker.html>
- Van Langen, A., Rekers-Mombarg, L. T. M., & Dekkers, H. (2006). Exact kiezen na de invoering van profielen in havo en vwo. *Pedagogische Studiën, 83*(2), 122-138.
- Van Langen, A., Driessen, G., & Dekkers, H. (2008). Sekseverschillen in onderwijsloopbanen in Nederland. *Pedagogische Studien, 85*(1), 3-15.
- Van Langen, A., & Vierke, H. (2009). *Wat bepaalt de keuze voor een natuurprofiel? De invloed van de leerling, de school, de ouders en de peergroup*. ITS Platform Bèta Techniek.
- Vidal Rodeiro, C. L. (2007). *A level subject choice in England: patterns of uptake and factors affecting subject preferences* (Cambridge Assessment). University of Cambridge.
- Vlaar, S. (2015). *Onderzoek naar de voorspellende waarde van vakadviezen op het Amstelveen College*. Instituut voor de Lerarenopleiding UvA. Geraadpleegd op 14 maart 2023, van <https://docplayer.nl/59271573-Onderzoek-naar-de-voorspellende-waarde-van-vakadviezen-op-het-amstelveen-college.html>
- Vulperhorst, J. P., Van der Rijst, R. M., & Akkerman, S. F. (2019). Dynamics in higher education choice: weighing one's multiple interests in lights of available programmes. *Higher Education, 79*, 1001-1021. <https://doi.org/10.1007/s10734-019-00452-x>

Wichgers, I. J. M., Korpershoek, H., Warrens, M. J., Dijks, M. A., & Bosker, R. J. (2022).

Study profile choices in secondary education: searching for factors underlying the recommendations made by school guidance counsellors and tutors to vignette students. *British Journal of Guidance and Counselling*.

<https://doi.org/10.1080/03069885.2022.2068504>

Wichgers, I. J. M. (2023). *Dutch Secondary School Counselors' and Tutors' Views on How*

Students Should Make Study Profile Choices [Manuscript in voorbereiding]. GION

onderwijs/onderzoek, Rijksuniversiteit Groningen.

Bijlage A - Toestemmingsformulier**Toestemmingsformulier deelname onderzoek Rijksuniversiteit Groningen opleiding Orthopedagogiek door Daniëlle Bos**

Alvorens u deelneemt aan het interview wil ik u verzoeken onderstaande informatie door te nemen en op basis daarvan uw toestemming te verlenen voor deelname aan het onderzoek en het verwerken van uw informatie.

Contactgegevens	Naam: Daniëlle Bos E-mailadres: D.Bos.13@student.rug.nl
Doel van het onderzoek	In kaart brengen welke factoren een rol spelen in de totstandkoming van vakadviezen van havo-vakdocenten aan leerlingen in havo 3.
Onderzoeksvraag	Welke factoren spelen een rol in de totstandkoming van vakadviezen van havo-docenten bij de profielkeuze van leerlingen in havo 3?
Gang van zaken tijdens en na het onderzoek	Tijdens het interview zult u verschillende vragen krijgen die aansluiten op het bovengenoemde doel. Het interview wordt opgenomen door middel van een audio-opname. Deze audio-opname wordt gebruikt om het gesprek te transcriberen (uitschrijven van de opname) en die gegevens te gebruiken voor het onderzoek. Wanneer u geïnteresseerd bent in de resultaten van het onderzoek is het mogelijk om het gehele onderzoek via de mail te ontvangen. Het is eveneens mogelijk om uw transcript (uitgeschreven opname) via de mail te ontvangen. U kunt op elk moment en zonder opgaaft van reden medewerking aan het onderzoek afbreken.
Vertrouwelijkheid en privacy	Persoonlijke gegevens zullen niet in het onderzoek verwerkt worden doordat al uw gegevens geanonimiseerd worden. Uw e-mailadres zal na afloop van het onderzoek, waar gewenst, verwijderd worden uit mijn mailbestand. De audio-opnames worden bewaard op de X-schijf van de Rijksuniversiteit Groningen en zullen na afronding van het onderzoek verwijderd worden (juli/augustus 2023).

Met uw ondertekening van deze toestemmingsverklaring geeft u aan dat u bekend bent met het doel van het onderzoek, weet hoe uw gegevens verwerkt worden, vrijwillig deelneemt aan dit onderzoek en toestaat dat de verkregen informatie uit het interview gebruikt mag worden voor het onderzoek.

Naam participant:**Naam onderzoeker:** Daniëlle Bos**Handtekening:****Handtekening:** **Datum:****Datum:** 10 mei 2023

U ontvangt, wanneer gewenst, na ondertekening een kopie van het toestemmingsformulier via de mail.

Mocht u geïnteresseerd zijn in de uitkomsten van het onderzoek en/of uw transcript willen ontvangen (doorhalen wat niet van toepassing is), dan kunt u hier uw e-mailadres noteren:

Bijlage B - Interviewleidraad

Topic	Subtopics	Interviewvragen
Inrichting vakadviezen	Vormgeving (+/-, twijfel etc.)	<p>Op welke manier geven jullie binnen school de vakadviezen aan leerlingen?</p> <p>Is er binnen de school een schoolbeleid over hoe jullie deze vakadviezen moeten geven?</p> <ul style="list-style-type: none"> Hoe is dit tot standgekomen? Hoe ziet dit eruit? In hoeverre heb/voel je vrijheid om de vakadviezen anders aan te pakken? <p>Vinden er overleggen plaats over het formuleren van vakadviezen?</p>
Algemene vraag		<p>Op welke factoren let jij bij het geven van vakadviezen aan leerlingen?</p> <p>En in hoeverre is dat in de loop van de jaren veranderd?</p>
Plezier	<p>Interessant vak</p> <p>Interesses van leerlingen</p> <p>Leuk vak</p>	<p>In hoeverre hou jij rekening met de interesses van leerlingen bij het formuleren van vakadviezen?</p> <p>In hoeverre baseer jij de vakadviezen op de mening van leerlingen over het vak?</p>
Bruikbaarheid	<p>Toekomst</p> <p>Verdere loopbaan van de student</p> <p>Profielkeuze</p>	<p>In hoeverre hou jij rekening met de verdere loopbaan van de leerlingen bij het formuleren van vakadviezen?</p> <p>Weet je bijvoorbeeld wat voor loopbaanwensen de leerling heeft en hou je daar rekening mee?</p>
Moeilijkheidsgraad	<p>Cijfers</p> <p>Cijfers van andere vakken</p>	<p>In hoeverre baseer jij de vakadviezen op prestaties van leerlingen (cijfers)?</p>

	Cijfers van voorgaande jaren	In hoeverre kijk je naar cijfers van andere vakken voor het formuleren van jouw vakadviezen? In hoeverre kijk je naar cijfers uit voorgaande jaren voor het formuleren van jouw vakadviezen?
Inzicht	Inzichtelijke vragen op toetsen Algemeen inzicht	In hoeverre hou je rekening met het inzicht van leerlingen bij het formuleren van vakadviezen?
Werkhouding	Inzet van de leerling tijdens de les Werkhouding van de leerling	In hoeverre baseer jij de vakadviezen op de werkhouding en inzet van leerlingen?
Gender	Alfa en beta vs. jongen en meisje	In hoeverre hou je rekening met het geslacht van leerlingen bij de vakadviezen?
Omgeving	Ouders	In hoeverre hou je bij de vakadviezen rekening met de ouders van leerlingen?
Persoonlijke omstandigheden	Moeilijke thuissituatie	In hoeverre hou je rekening met de persoonlijke omstandigheden van leerlingen?
Zittenblijvers / opstomers		In hoeverre hou je rekening met het feit dat leerlingen zijn blijven zitten of zijn opgestroomd voor de vakadviezen?
Slotvragen		Zijn er naast de al besproken factoren nog andere zaken waar je rekening mee houdt tijdens het formuleren van vakadviezen? Zou je een soort ‘rangorde’ kunnen maken van welke factoren je het meest belangrijk vindt?

Bijlage C - Codeboom

Hieronder staat de codeboom met de verschillende thema's en codes. De schuingedrukte woorden zijn de uiteindelijke thema's uit het onderzoek, waarvan de zwartgekleurde thema's vooraf bekend waren vanuit de literatuur en de interviewleidraad en de groengekleurde thema's later zijn toegevoegd aan de hand van de informatie uit de interviews. Sommige hoofdthema's zijn opgesplitst in subthema's, wat te zien is aan de pijl (→). Enkele hoofdthema's zijn opgesteld aan de hand van verschillende codes, welke te zien zijn aan het streepje (-).

Inrichting vakadviezen

- Positief, negatief, twijfel
- Geschikt, ongeschikt, twijfel
- Leerlingbespreking.nl

Inzicht

- Inzichtelijke vragen
- RTTI

Werkhouding

- Inzet
- Motivatie
- Werkhouding
- Studiehouding

Cijfers

- Voldoende
- Onvoldoende
- Eindcijfer
- Toetscijfer
- *Cijfers van andere vakken*
- *Cijfers van voorgaande jaren*

Zittenblijvers/opstromers

Interesses van leerlingen

- Leuk
- Graag willen
- Geïnteresseerd
- Nieuwsgierigheid

Loopbaan van leerlingen

- Graag willen
- Nodig hebben
- Toekomstgericht

*Gevoel van vakdocent**Persoonlijke omstandigheden*

- Lastig(e) parket/situatie
- Problemen thuis
- Welbevinden

Geslacht van leerlingen

- Jongen
- Meisje

Ouders van leerlingen